BENKŐ LÁSZLÓ

Viharlovasok

ARANYASSZONY

Történelmi regény a kalandozások korából

Lazi
KÖNYVKIADÓ
Szeged

PROLÓGUS

Kr. u. 931.

Fajsz vezér szállása a Dunántúl keleti felén

A táltos kilépett a jurta alacsony ajtaján, s a köpönyegére varrott fémmadarak és -harangocskák vékony hangon megcsendültek. Odakint némán várakozott a család apraja-nagyja. A gyerkőcök és a leánykák anyjuk mellé bújtak, s nem mertek a táltosra nézni, mert annak pillantása rontást hordozhat.

Ő pedig lassan felemelte a fejét, végighordozta tekintetét az egybegyűlteken, és azt mondta a legidősebbnek:

– Láttam a kutya körmeinek nyomát a nemezen. Kaparta a jurtád oldalát. Meg aztán azt mondja Hajna, hogy kuvik is szálldosott tegnap Kara Tengri idején[1], hallotta a huhogását. Má' harmadjára jártam nálad… Előttem kétszer a babvető asszony, kétszer meg a javas.

– Mit köllene tennünk, Holló? – kérdezte a tagbaszakadt férfi. – Táltos vagy, mondd meg te!

Holló megtörölte az orrát a köpönyeg lebernyeges ujjában, majd azt felelte:

– Ki kell tűzni a gyász kopjáját a jurta elé. Kössetek rá fehér kelmét, és hagyjátok magára Ileket, ahogy Tengri akarata szerint kell. Má' nincs

1. A magyarok az ősvallásukban a napszakokat is Tengrihez, a Világügyelőhöz kötötték. A hajnal és az alkonyat a *Bor Tengri*, az éjszaka a *Kara* (azaz *fekete*) *Tengri* ideje nevet viselte.

sok hátra neki. Igen erős volt a rontás, erős szellem akarata. Nincs mit tenni. Most má'… lehet a bubát kifaragni.

A táltos elbicegett a nyírfásnak, ahol egymaga lakott, a család pedig tudomásul vette a szavait.

Hiszen az öreg Ilek – Fajsz fejedelem távoli rokona, akinek mindig erős szava volt a törzsben és a nagycsaládban, ha valamiben dűlőre kellett jutni – valóban sokat élt már. Az öregeknél természetes, hogy megtérnek az ősök birodalmába, és rajtuk a rontás is hamarabb fog, mint az erős fiatalon.

Mert hát mi egyéb hozhat betegséget az emberfiára a rontáson kívül? Legfeljebb a harci seb vagy az ügyetlenség, amivel bajba sodorja magát.

A kopját Csemen apa, a bő választotta ki, és ő kötötte rá a fehér selymet. Idős férfinak ez járt, az idős asszonynak meg fekete. A fiataloknak égszínkék, a gyereknek és leánykának meg sötétebb kék, így akarták a szellemek, akik mindig mindenütt jelen voltak, és mindent ellenőriztek. Ilek rangban Csemen felett járt ugyan, de mindig barátok voltak.

A táltos ugyan meghagyta, hogy a haldoklót hagyják magára, de egy asszony, dacolva a megvető pillantásokkal, mégis a jurtába lépett. Odabent a tűzre helyezett néhány félbetört ágat, és a tarsolyából egy parányi szantáldarabkát is, amitől kellemes illat áradt szerte.

– Te vagy, Lelle? – hallotta a haldokló suttogását. – Gyere, ülj mellém. Ne törődj azzal, hogy ez nem az asszonyok része… Add a kezed!

Az asszony leült Ilek mellé, és megérintette a kezét.

– Mindenki fél tőlem, egyedül te nem – súgta az öregember, és mosolyogni próbált.

– Tudod, hogy én nem félek senkitől és semmitől. Tengri így alkotott meg.

– A rontó szellemtől se, aki bennem lakozik?

– Egy ilyen emberben, mint te vagy, nincs semmiféle rontó szellem – felelte a nő. – Csak az, amit régtől érzel, én meg Tengri akaratából még láthatom is. A szíved, Ilek, az fáradt el.

– Igaz. Te megmondtad…

– Ahogy azt is, hogy nem lesz sok hátra, és…

Az öregember felemelte a karját, és bágyadt mozdulattal legyintett:

– Ugyan, hagyd má'! Megyek az asszony után. Milyen régtől vár szegényke… Hát most találkozunk. Bánod-e, Lelle?

– A legbátrabb ember vagy, akivel életemben találkoztam. És a legegyenesebb. Tengri örül majd neked, és a jobbjára ültet.

– Engem, aki mégsem kerülhettem harcban a jobb oldalra…

– Ne magad hibáztasd – simogatta meg a haldokló kezét az asszony. – Mások bűnét nem rója föl neked Tengri.

– Szerinted is… közel van?

Az asszony lassan, tétován bólintott.

– Most má' közel, Ilek. Nagyon közel.

– Miért nem érzem?

– Mer' igen finoman vezet majd el téged, akár egy jó barát. Megérdemled, mer' jó ember és bátor harcos voltál. A szellemek az ilyennek szép halált hoznak. Az asszonyod vár már abban a fordított, csudás világban… Tán siettetne is.

– Az én drága jó Perkám… Nehéz volt nélküle, majd elmondom neki, mennyire. Tudod, mit szeretnék, Lelle? Nyeregbe ülni még… érezni a szelet, a sarjadó fű illatát, az esőt… ezen az öreg arcomon…

Az asszony csendben a haldokló mögé csúszott, és finoman felemelte Ilek fejét az ölébe.

– Csukd be a szemed – kérte, és ujjaival végigsimított a régi sebeket őrző arcon, a barázdált homlokon, majd tenyerét lágyan Ilek szemére helyezte. – Ugye, jó? Gyere, Ilek! Ládd-e, itt a Gyöngyös paripád a sátrad mellett, hogy örül a látásodnak!

– Gyöngyös! Hát… megvagy-e? – lihegte Ilek, és mosolygott az arca. – Hát itt vagy, te világcsavargó?

– Itt van, és várja, hogy fölkapj a nyeregbe – mondta csendben az asszony. – De hova rohansz, te? Igazán megvárhatnál engem is, Ilek!

– Megvárlak… Hát persze…

– Hova vágtassunk? A nádas mentén a tópartig? A fűzfákhoz?

– Az jó lesz! A fűzfák! Ottan találkozgattunk a Perkával, amikor még nem kértük meg az apjától… Tengri az égben! 'Iszen csak most volt…

– Mindig minden csak most volt – ismételte az asszony. – Minden. Most születtünk, most harcoltunk, most voltunk boldogok. Minden csak egy szemhunyásig tart. Vágtassunk, Ilek! Szedd a lábad, te Gyöngyös!

– Micsoda ló! Röpül ez, nem is vágtat!

– Ugye, öreg barátom? Ugye, milyen sebesen száguld? Érzed-e a szelet? Friss szél, tavaszi… Lesodorja a süveget…

– Nem baj, hadd vigye! Hadd fújja a hajunkat, Lelle! – súgta alig hallhatóan az öregember. – Mit látsz?

– Egy fekete hajú, szemrevaló fiatal harcost, akit képtelen leszek utolérni – felelte az asszony, és megmozdította tenyerét a ráncoktól barázdált arcon. – Égszínkék a kaftánod, vörös a bugyogód, és csillog az öveden a sok ezüstpénz meg a míves veret! Ilek, ha nekem egyszer ilyen uram lenne…

– Mondd tovább! Most má' lassan odaérünk a füzesbe?

– Lassan oda. Hej, te Gyöngyös! Finoman, hé! Hadd érjelek be… Megjöttünk! Szép ez a tó! Csillog a vízen a nap, mer' alkonyodik is már. Lassan följön az első csillag. Látod-e, bátya?

Az öregember kicsit megborzongott.

– Itt vagy-e, Perka lelkem?

– Itt. Itt vagyok melletted, és vigyázok rád. Pihenj csak.

Az öregember elindult az úton.

Azon, ahol már nem volt fontos, hogy akinek az ölében pihen, s akinek az ujjai a szemét csukva tartják finoman, lágyan, nem az ő rég meghalt felesége. Csak egy asszony.

De hát az asszonylét is örök.

– Hűvös lesz az idő, te Perka. Érzed-e? – kérdezte.

– Hát hogyne – felelte Lelle. – Adod-e a kaftánod szárát, hogy alábújjak?

– Gyere, Perka! Bújj ide, most senki se láthat… Jó veled, te leány! Itten most nincs… Itten… nincs…

Az asszony az öregember arcát nézte, amit nem keretezett már dús, sötét haj, csak ritkás, beretválatlan és szürkésfehér. Ilek nagyon lassan lélegzett. Az egyik tenyerét a szívére csúsztatta, de alig érezhette annak dobbanását.

– Mi nincsen, Ilek? Mi kéne? Mit adhatnék?

– Itt nincs többé… idő, Perka. Az kéne még… egy kevés…

Az asszony látta, amint a valaha erős, domború mellkas egy mély lélegzet után behorpad.

Tengri úgy akarta, hogy az legyen az utolsó.

Lelle úgy érezte, hogy az idő is mozdulatlanságba dermed.

Az öreg arc mosolygott, a vonások ellágyultak. Lelle az ujjával finoman megnyitotta az ajkakat.

– Menj csak! Eriggy, lélek! Gyere elébe, és vidd magaddal, Perka néném!

Más talán nem észlelhette a levegő rezdülését, a leheletnél is finomabb meleg és hűvös áramlatok átsuhanását a jurtán, de Lellét máshogy alkotta meg a Világügyelő.

A szeme sarkából látta, hogy a jurta közepén izzó zsarátból néhány szellemsziporka felemelkedik, könnyed és boldog táncba fog a füstnyílás alatt, aztán – huss! – eltűnik a szabadban.

Az öreget elhantolták a dombon, a temető balszárnyán, mert ugyan köztiszteletben állt, de nem volt módos ember. Tisztességes temetés volt, habár Gyöngyös lovát nem temethették mellé, mert emberöltővel előtte átvágtatott a másik világba, ahol tán minden jobb is, csak fordítva van, s aki megholt, ott újra él.

Aztán összegyűltek a férfiak, a szállás nagyjai egy rögtönzött szerre. Fajsz vezér, Árpád unokája, Jutas fia ült a főhelyen, a bők és a család férfitagjai jobbra és balra tőle, tisztüktől függően.

– Mától a helyét a szerben Zalóta tölti be – kezdte mogorván Fajsz. – Elment, mer' el köllött neki. A rontást senki nem szedhette le róla, de Holló táltos azt mondta, most már béke lesz, mert elvitte az ártó démonokat magával a síri világba.

– Igaz lehet, azóta a kuvikot se hallani – vetette közbe valaki.

Fajsz nem szerette, ha bárki közbeszólt, amikor ő beszélt, de most nem feddte meg a bárdolatlant.

– Ennél vannak fontosabb dolgaink! – emelt a hangján. – Ahogy a rokon elhagyta ezt a világot – a halott nevét nem volt szabad kimondani, már csak a lélek megidézése miatt se –, valaki megjött reá. Zoltának fia született, tegnap vágtatott a hírnök. Ha valakinek ez örömhír, nosza, vallja meg!

A csönd valósággal kondult.

Zolta, Árpád legkisebb fia volt a magyar törzsszövetség nagyfejedelme, de ezen a címén a szálláson senki nem említhette, ha Fajsz is hallhatta. A fejedelemfik, Álmos leszármazottai közül egyedül Zolta maradt életben, na és Fajsz mint Jutas legidősebb fia.

Jutas Poson után vágtatott át a másvilágra, ott szerzett sebei miatt, miután a keresztény időszámítás szerint 907 nyarán a frank és bajor óriáshadat harmincötezer magyar nem mindennapi fortéllyal a pusztulásba küldte. De Fajsz soha nem bocsátotta meg, hogy aztán nem ő lett a nagyfejedelem, ezért gyűlölte, ha e címet az ő színe előtt – Zolta neve mellett – hangosan kiejtették.

A főemberek tehát hallgattak, mint mindig.

Fajsz roppant erős akaratú, durva ember volt, aki nem tűrt ellentmondást. Nekiugrott volna még Zoltának is, ha a nagyfejedelem szállása nem lett volna ez idő tájt éppen Erdélyben, ami miatt csak Erdőelvi Zoltának hívták. Elirigyelte a Duna menti szállásait csakúgy, mint Káli uruszágát, ami a balatini hegyektől kerített, tágas és jól termő, smaragdfüvű medencében húzódott.

Fajsz úgy érezte, soha nem kapta meg azt, ami neki az öröklés jogán járt volna.

– Igencsak nem szeretném, ha az öreg lelke éppen a Zolta most született kölkiben lelne lakásra – morogta Fajsz. – Menjen csak minél távolabb ettől a szállástól!

– A léleknek nem szabhatod meg, hol találjon testet magának – hallatszott egy hang a homályból. – Mer' az mindig oda megy, ahova a lélekmadár a csőrében viszi, Tengri akaratából. A léleknek nem parancsolhatsz, fejedelem!

Fajsz arca elszürkült, kihúzta magát ültében, hogy jobban lássa az arcot, aztán belekortyolt az ezüstpohárban gyöngyöző méhserbe, mielőtt megint szólt. A hangja szürke és ellenséges volt.

– Hát ez meg mit akar a szerben? Megmondtam, hogy minden asszonynak odakint a helye!

– A megholt akarata szerint Lellének mindig helye volt a szerben – jegyezte meg Fajsz egyik unokatestvére.

– Botor elgondolás! – hördült föl a fejedelem egyik talpnyalója. – Csak az öregnek nem merte megmondani senki.

– Lellének helye van a szerben! – ismételte az iménti. – Tudós asszony, aranyasszony. Mindenhol így van.

– Hát itten nem lesz! – csattant fel most már Fajsz. – Megértetted, Lelle? Mostantól nincs helyed a szerben! Az asszonynak kint legyen ilyenkor dolga!

Senki nem szólt ellene, sem mellette. Lellétől mindenki tartott kissé, mert közismerten tudása és ezáltal hatalma volt. Senki nem volt nála közelebb a lélekvilághoz, és gyógyítani tudott oly ismeretlen módokkal, amilyeneket csak egyedül Tengri adhatott a kezébe.

A betegségeket úgy látta, mint az olvasható, tapintható rovást, és tudta azok okát.

– Félsz tőlem, Fajsz? – hallották ismét Lelle hangját, ami egyszerre volt határozott és finom, jóindulatú és gunyoros. – Mindig is féltél, és nem voltál ezzel magad. Akinek a szívében nem a tiszta fény az úr, mind fél tőlem.

– Mi bajod van a fejedelemmel, asszony? – hördült egy Turzó nevű bő Fajsz mögött. – Mit zagyválsz össze fényről meg tisztaságról?

– Tudjátok ti azt – mondta Lelle. – Csak kár, hogy nem láttok az orrotoknál tovább! Amit tesztek, az kárára van a törzsszövetségnek, végérvényesen megosztja azt! Akkor pedig gyönge lesz a mogyeri, Turzó! Zolta fiáról még azt sem tudni, megéri-e az első tavaszt, de ti máris támadjátok? A véleményem köll? Tessék, itt van!

– Nem köll a véleményed! Má' nincs, aki hitelt adjon neki! – hallatszott innen is, onnan is, ám Fajsz felemelte a kezét:

– De! Hallám', Lelle! Engem igenis érdekel.

Az asszony felszegett állal, csengő hangon folytatta:

– Akkor elmondom, Fajsz! A pusztulást hozza a mogyerire mind, aki az egységet bontja! Tengri is látja, de most még nem szól, mert bölcsen tanítani akar minket. Azt akarja, tanuljunk a magunk kárán, ha eddig nem voltunk képesek máséból! Pedig Tengri megannyi próba elé állította a mogyerit! Ti viszont nem tanultok se a jóból, se a rosszból! Csak a magatok sérelmét nézitek, a magatok nem létező sebeit nyaldossátok! Nektek mindenki ellenség, aki nem ugyanazt szajkózza, mint ti! A mogyerik legostobább fajtája vagytok!

Felhördültek a bők és Fajsz rokonai, de a fejedelem kívülről nyugodt maradt, ahogy a hangja mutatta.

– És miként vélekedsz arról a galád asszonyról, aki a fejedelmet gyalázza? – kérdezte, lassan tagolva a szavakat. – Az ilyen nem árt-e a törzsnek, és ezáltal az egész szövetségnek? Nem árulója-e a mogyerinek?

– Mer' nincs veled, és nem osztja a szavaidat? Nem te vagy a mogyeri nép, Fajsz! – kiáltotta Lelle. – Te egy törzs ura vagy, uruságodat vezényled, innen a Dunáig! De nem te vagy a nép! Tengri és az istenek mind gyűlölnének, ha ezt szeretnéd!

– Kidobassam, fejedelem? – ordította közbe Turzó bő. – Kihajíttassam, hogy nyakát törje?

S mivel Fajsz nem felelt, csak bámult mereven Lellére, Turzó helyeslést vélt a fejedelem kimondatlan szavaiban. Két fiára villantotta a szemét, de nekik egyáltalán nem akaródzott a parancsot végrehajtani.

Ki nem mondták volna soha, de ők is féltek Lellétől.

– Takarodj innen! – szólt most Fajsz oly közömbösen, mintha csak azt mondta volna, hogy megmelegedett a kupában a ser. – Kifelé! Nincs helyed a törzsben. Itt senkinek nem köllesz. A testedben rossz szellemek vertek tanyát, ezér' ez a beszéd! Pirkadatig adok időt.

Lelle felállt, kifelé indult, de senki nem nézett rá. Tán babonás félelmükben attól tartottak, hogy egyetlen pillantásával rontást hoz az óvatlanra.

Ő pedig még visszaszólt:

– Turzó, te! Bizonnyal van a koporsódban[2] fehér selyem. Ha van, őrizd meg… Nemsokára szükséged lesz rá.

2. Más néven koporsóláda. A jurtában vagy a veremházban ebben tartották a legértékesebb, legjobban őrzött holmikat; többnyire értékes szőnyeggel, szőttessel takarták le.

TARTALOM

PROLÓGUS (Kr. u. 931.) 5

ELSŐ KÖNYV (Kr. u. 932–934.) 13

MÁSODIK KÖNYV (Kr. u. 937–939.) 183

HARMADIK KÖNYV (Kr. u. 941–943.) 321

EPILÓGUS 433